

ВІДГУК

офіційної опонентки доктора технічних наук, доцента

Маджд Світлани Михайлівни

на кваліфікаційну наукову працю

Глушченка Романа Олександровича

«Удосконалення системи дощової каналізації за допомогою “зелених” конструкцій»,

представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 101 – Екологія, галузі знань 10 – Природничі науки

1. Актуальність дисертації.

Тема дисертації є актуальною і нагальною. Адже в містах по всьому світу затоплення вулиць стають все більш і більш поширеними за рахунок факторів: застарілість дощової каналізації, яка не відповідає сучасним кліматичним змінам; зростання міст, яке зменшує зелені зони на користь асфальтованих та інших водонепроникних покриттів; висока вартість та тривалість реконструкції системи під нові обсяги опадів; недостатнє прибирання засмічень у каналізаційних мережах; відсутність стратегій на міському рівні для вирішення цих проблем. Традиційні інженерні підходи не в повній мірі спроможні вирішити ці проблеми. Ефективно ж зарекомендували себе «зелені конструкції», які в комбінації з інженерними системами і пропонує використовувати автор.

2. Мета, об'єкт і предмет дослідження.

Метою дослідження стало запобігання затоплень урбанізованих територій за допомогою науково обґрунтованого застосування «зелених» конструкцій.

Об'єкт дослідження – затоплення міських територій дощовими стічними водами та їх відведення.

Предмет дослідження – «зелені» конструкції як елементи будівель і споруд для покращення ефективності збору та відведення поверхневого стоку.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Вірогідність і достовірність отриманих наукових результатів зумовлена використанням стандартних та науково визнаних методів, які було адаптовано до умов проведення експериментальних досліджень.

4. Наукова новизна та практична цінність.

Наукова новизна роботи не підлягає сумніву. Адже:

- уперше досліджено в лабораторних умовах процесі поглинання дощових вод в інноваційному «зеленому» дренажному каналі, що дозволило отримати залежності для розрахунку та підбору каналу, віднесеної до ширини проїзної частини;

- вдосконалено фізичну концептуальну моделі надходжень і поглинання дощових опадів на просторових об'єктах будівництва, що дозволило створити трирівневу систему управління дощовим водами на основі загальної концепції управління дощовим стоком за допомогою «зелених» конструкцій;

- набули подальшого розвитку порівняльні експериментальні дослідження швидкості поглинання дощової води різними системами «зелених» покрівель задля обґрунтування

вибору системи для різних об'єктів і кліматичних умов.

Практична цінність відповідає потребам сучасних міст. А саме, вирішено нагальну задачу запобігання затоплень міських територій шляхом застосування «зелених» конструкцій. Розроблено новаторський "зелений" дренажний канал для поглинання та очищення дощових водостоків з доріг, який вбудовується в структуру дорожнього покриття поблизу тротуарів. Цей канал ефективно та рівномірно вбирає, фільтрує та відводить дощові води з ефективним поглинанням навіть при сильних дощах інтенсивністю до 1,28 мм за хвилину. Технічним рішенням є використання "зеленої" бруківки для зменшення навантаження на дощову каналізацію до 52,48 %, що перевірено на прикладі приватного об'єкту. Отримані результати підтверджені за допомогою проєктів використання "зелених" покрівель типу Floradrain FD40. Ці проєкти для навчального корпусу КНУБА передбачають водонасичення $W_m = 68 \text{ дм}^3/\text{м}^2$ та швидкість просочення $V = 0,62 \text{ дм}^3/\text{добу}$. Крім того, пропонується збереження дощової води з покрівлі в спеціальних баках для системи поливу В10, що дозволяє зекономити водні ресурси центрального водопостачання на 86,6%.

Успішна апробація результатів у ТОВ «КАНБУД», КК КМДА «Київатордор» та в КНУБА підтверджує ефективність керування дощовими водами.

5. Повнота опублікування результатів.

Результати дисертації повністю висвітлено у 12 наукових роботах, серед них 2 статті у наукових фахових виданнях, 2 – у наукометричній базі «SCOPUS» та 8 тез доповідей наукових конференціях.

6. Оцінка мови, стилю та оформлення дисертації.

Роботу написано українською мовою, якісно відповідно до наукового стилю. Застосована в роботі наукова термінологія є загальноновизною, стиль викладення результатів теоретичних і експериментальних досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечує доступність їхнього сприйняття. Оформлення дисертації відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України та Національної агенції забезпечення якості вищої освіти.

7. Аналіз основного змісту дисертації.

У першому розділі в результаті аналізу літературних джерел виявлено, що "зелені конструкції" є перспективною технологією управління дощовими стоками. Зелені дахи здатні збирати та утримувати дощову воду, яка потрапляє на будівлю, її можна зібрати в спеціальні резервуари для подальшого використання. Необхідно провести дослідження цієї води, щоб визначити її можливість застосування.

Воду з ґрунту та доріжок можна збирати за допомогою дощових садів – спеціально облаштованих ділянок землі. Також важливим є використання водопроникних тротуарів та "зелених" місць для паркування. Однак залишається питання щодо збирання та очищення дощових вод з проїзних частин доріг в умовах клімату України.

Ефективним рішенням є створення "зелених" вулиць та алей, які поєднують функції збирання та очищення дощової води. Вони використовують елементи зеленої інфраструктури для утримання, зберігання та фільтрації дощової води. Проникні тротуари, біопокриття та дерева є важливими складовими цих "зелених" вулиць та алей.

У другому розділі На основі аналізу створена концепція природного управління дощовими стоками в міських територіях. Ця концепція визначає розташування кожного елемента, який бере участь у зборі та утриманні дощової води.

Для ефективного зменшення потоків дощової води досліджено три моделі "зелених покрівель" ZinCo різних систем. Перша модель швидше пропускає воду – 1,63 дм³/добу, друга краще затримує воду – 0,62 дм³/добу і рекомендується для управління дощовими водами.

Для повторного використання дощових стоків з "зелених" покрівель проведено дослідження стоків з покрівлі житлового комплексу "Республіка". Вода з "зеленої" покрівлі відповідає стандартам питної води.

У третьому розділі для швидкого та рівномірного збору дощової води з проїзних частин доріг розроблено інноваційну систему зеленого каналу. Ця система передбачає паркувальні решітки, щебенево-піщану суміш, труби дренажні та інші елементи, які дозволяють збирати та очищувати воду. Експерименти за методом проливання показали ефективність цієї системи при опадах у м. Києві за 2021-2022 рр. Розроблено проєкт впровадження їх на прикладі Повітрофлотського проспекту в м. Києві.

Зелені місця для паркування можуть використовуватися для поглинання дощової води та зниження температури, що сприяє боротьбі з ефектом теплового острова. Об'єм води, який поглинають такі місця в Києві, може значно зменшити навантаження на міську зливову каналізацію.

У четвертому розділі підтверджено доцільність практичного застосування рішень. Практичне втілення розроблених рішень показано на прикладі проєкту "зеленої" покрівлі на корпусі Київського національного університету будівництва і архітектури. Застосування системи "Запашні трави" від компанії Zin-Co дозволило зібрати та очистити воду для подальшого використання.

Для оптимізації використання утриманої дощової води запропоновано два варіанти: оборотне понаднормове поливання з повторною фіторемедіацією води або використання води для туалетів. Обидва варіанти мають певні переваги. Проте другий варіант працює за самоплином і вимагає менших витрат енергії.

Практичне втілення результатів досліджень продемонстровано на прикладі встановлення резервуарів для накопичення дощової води в підвальних приміщеннях багатоквартирного будинку у житловому комплексі "ФАЙНА ТАУН" в Києві. Розраховано, що ці резервуари можуть значно зменшити витрати на централізоване водопостачання.

8. Аналіз академічної доброчесності.

Аналіз тексту та графічного матеріалу дисертації не виявив ознак академічної недоброчесності. Зокрема, на всі запозичені дані, ідеї та рішення є відповідні посилання в літературних джерелах. Також не виявлено ознак фальсифікації або фабрикації отриманих даних.

9. Зауваження.

1. У першому розділі було б доцільно проаналізувати можливості вертикального озеленення стін щодо утримання дощової води, наприклад, системою моос-бетон

(<https://www.designboom.com/design/moss-grows-on-concrete-02-15-2022/>).

2. У другому та третьому розділах дуже мало уваги приділено статистичному обробленню результатів експериментальних досліджень. Не наведено похибки отриманих результатів.

3. У третьому розділі не оцінено механічні характеристики «зеленого» каналу. Тому важко оцінити його роботу під впливом навантажень на автошляхи.

4. Для проєкту покрівлі на корпусі Київського національного університету будівництва і архітектури не розглянуто, як розподілятиметься її вплив територією Університету, а також чи буде зменшено потоки води на прилеглій вулиці.

5. Використання показників водолічильника житлового комплексу за один 2022 рік є недостатньо обґрунтованим. Необхідно аналізувати показники за кілька років зі статистичним аналізом.

6. Не зрозуміло, що таке «показова схема» (рис. 4.9-4.11). Такий вид наочного матеріалу не визначено ані в проєктній документації ані у видавничій справі.

10. Висновок.

Зазначені зауваження не впливають на високу якість проведених досліджень та вагомість отриманих результатів. Дисертаційна робота написана грамотною і зрозумілою мовою. Структура, зміст і обсяг дисертації відповідають встановленим вимогам і представляють собою завершену, чітко структуровану наукову роботу, яка об'єднує теоретичні та практичні дослідження. В усьому тексті дисертації виконано посилання на всі літературні джерела. Текст дисертації легко читається та представлений зрозумілою мовою.

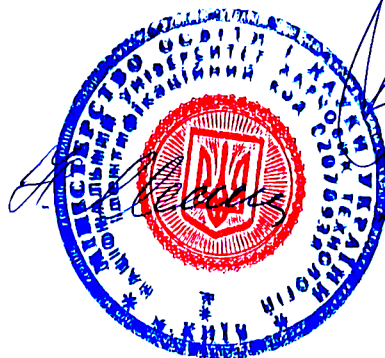
Дисертаційне дослідження відповідає вимогам до отримання наукового ступеня доктора філософії, а його автор – Глущенко Роман Олександрович – заслуговує присвоєння йому наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 101 – Екологія.

Офіційна опонентка,

професорка кафедри екології та екоменеджменту
Національного університету харчових технологій,
д.т.н., доцент

Світлана МАДЖД

Підпис ЗАСВІДЧУЮ:

*Вісний секретар
Мельник Я.А.*